Skjal sótt af '0000000000' dags: 09.11 2026

Minjastofnun Íslands

The Cultural Heritage Agency of Iceland

Rannsóknar- og miðlunarsvið

Suðurgata 39
101 Reykjavík

(354) 570 13 00

www.minjastofnun.is

Kennitala: 440113-0280

Inga Sóley Kristjönudóttir

ingasoley@minjastofnun.is

Kópavogsbær
Bergljót S. Einarsdóttir
Fannborg 2
200 Kópavogur

miðvikudagur, 2. júní 2021
*MÍ*202103-0205/ 6.08 / I.S.K.

Efni: Kópavogur aðalskipulag 2019-2040

Með tölvupósti sendum 19. mars 2021 óskaði Bergljót S. Einarsdóttir verkefnastjóri aðalskipulags Kópavogs eftir umsögn Minjastofnunar Íslands um tillögu að nýju Aðalskipulagi Kopavogs 2019-2040. Gögn tillögurnar eru skipulagsuppdráttur, sveitarfélagsuppdráttur og greinargerð, allt dagsett 24 nóvember 2020 og uppfært í febrúar 2021. Með greinargerð fylgdi umhverfisskýrsla og aðrir viðaukar. Þá er einnig vegaskrá dagsett í nóbember 2020 og uppfærð i febrúar. Tillagan ásamt fylgigögnum var aðgengileg á heimasíðu Kópavogs.

Á árunum 1999-2000 var unnin fornleifaskráning fyrir heimaland Kópavegsbæjar á vegum Fornleifafræðistofunnar, og voru minjar staðsettar með hnitum. Fornleifaskráningin var endurskoðuð á árunum 2019-2020[1]. Þá voru hugsanleg framkvæmdasvæði í upplöndum Kópavogs skráð árið 2020[2]. Fyrirliggjandi fornleifaskráning í Kópavogi gefur greinargóða mynd af fornleifum og dreifingu þeirra, og uppfyllir skilyrði fyrir fornleifaskráningu vegna aðalskipulags. Fram kemur í Minjaverndarkafla tillögu að það verklag sé viðhaft hjá Kópavogsbæ við deiliskipulag nýrra svæða að fara ítarlega yfir umrætt svæði með skráningu mögulegra fornleifa í huga

Húsaskráning liggur fyrir á tveimur svæðum í Kópavogi, miðbæ Kópavogs og Traðarreit austur[3]. Ekki eru nein friðuð né friðlýst hús innan þeirra svæða. Eftir er þá að skrá þau hús sem eru í Kópavogi og falla undir menningarminjalögin, þ.e. friðlýst, aldursfriðuð og umsagnarskyld hús og í dreifbýli ef einhver eru. Aldursfriðuð hús eru þau sem náð hafa 100 ára aldri, en umsagnarskyld eru þau sem byggð eru árið 1925 eða fyrr og kirkjur sem byggðar eru 1940 eða

[1] Bjarni F. Einarsson. 2020. Fornleifaskrá Kópavogs, endurskoðuð. Fornleifafræðistofan

[2] Bjarni F. Einarsson. 2020. Fornleifaskráning í upplöndum Kópavogs. Fornleifafræðistofan.

[3] PK arkitektar. 2020. Miðbær Kópavogs. Fannborgarreitur B1-1 og Traðarreitur-vestur B4. Húsaskráning. , T.ark arkitektar. 2019. Traðarreitur-austur, Digranesi Kópavogi. Áður Álftröð 1-7 og Skólatröð 2-8. Húsakönnun.

Skjal sótt af '0000000000' dags: 09.11 2026

fyrr. Er sú krafa gerð í samræmi við 3. gr. reglna um skráningu jarðfastra menningarminja vegna skipulags og framkvæmda nr. 620/2019. Fram kemur í tillögunni að til standi að ljúka slíkri skráningu.

Í 4. hluta skipulagtillögu Umhverfi er fjallað um minjavernd í kafla 4.1.9. Þar er lögð áhersla á verndun og fræðslu um menningarminjar í Kópavogi í samræmi við heimsmarkmið 11.4 um verndum náttúru og menningararfleifðar. Endurbæta á umhverfi Þingness og bæta aðgengi og sýnileika þingstaðsins við Þinghól. Þá verði fornleifar í upplandi Kópavogs skráðar og minjagildi metið auk þess sem lokið verði við skráningu merkra bygginga í Kópavogi með tilliti til sögu-, menningar- og byggingarlistar. Fram kemur í kaflanum að friðlýstar fornleifar eru tvær í landi Kópavogs, þ.e. Þinghóllinn við Kópavog og Þingnes við Elliðavatn. Í sveitarfélaginu eru ennfremur 2 friðlýst hús:

- Hressingarhælið á Kópavogstúni byggt 1926- 2012
- Gamli Kópavogsbærinn byggt 1902-1904

Byggingarnar voru friðaðar árið 2012 en þær byggingar sem friðaðar voru samkvæmt eldri lögum eru friðlýstar eftir að núgildandi lög um menningarminjar nr. 80/2012 tóku gildi 1. janúar 2013.

Í 19. gr. laga um menningarminjar nr 80/2012 segir að Minjastofnun beri að tryggja að friðlýstar menningarminjar verði færðar á skipulagskort. Minjastofnun bendir hér með á að hinar friðlýstu fornleifar og friðlýstu hús þarf að merkja sérstaklega inná skipulagsuppdrættina. Gott er að nota til þess friðlýsingarmerki, rúna-R með kassa utanum líkt og Landmælingar Íslands nota.

Í aðalskipulagi er stefna sveitarfélags mótuð varðandi m.a. vernd og nýtingu minja og sú tillaga að skipulagi sem hér liggur fyrir lýsir góðum metnaði til að gera vel á þeim vettvangi. Innan sveitafélagsins eru margir minjastaðir þar sem búsetulandslagið endurspeglar líf og kjör fyrri kynslóða á svæðinu, og er gott að sjá að aðalskipulagstillagan gerir ráð fyrir varðveislu þeirra. Í aðalskipulagi Kópavogs 2012-2024 voru þær minjar sem taldar voru hafa mest minjagildi í fornleifaskrá hverfisverndaðar. Þessi svæði halda hverfisvernd sinni í nýju tillögunni. Í töflu 4-10 er yfirlit yfir minjaverndarsvæði þ.e. svæði sem eru hverfisvernduð vegna minjagildis. Þessi samantekt gefur góða mynd af minjum innan

Skjal sótt af '0000000000' dags: 09.11 2026

sveitarfélagsins og er góður grunnur til að byggja frekari kynningar/fræðslu á.

Í kaflanum er fjallað um aldursfriðun húsa og er listi yfir öll þau hús sem verða 100 ára (og falla þannig undir lög um menningarminjar) á gildistíma skipulagsins í töflu 4-11 en það eru alls 3 hús. Í kaflanum er ennfremur fjallað um Útvarpsstöð Íslands á Vatnsendahæð. Húsið er byggt 1929 og fellur því ekki undir lagaákvæði um aldursfriðun húsa. Minjastofnun Íslands hefur lagt ríka áherslu á að stöðarhúsið verði varðveitt en það hefur listrænt gildi sem verk Guðjóns Samúelssonar, húsameistara ríkisins, auk þess sem það hefur frá upphafi verið áberandi kennileiti efst á Vatnsendahæð.

Merkja þarf friðlýstar minjar og friðlýst hús sérstaklega inn á skipulagsuppdrátt. Ljúka þarf húsaskráningu fyrir friðlýst og aldursfriðuð hús.

Minjastofnun vill að lokum benda á að þrátt fyrir að þau falli ekki undir lagaákvæði um aldursfriðun þá geti yngri minjar haft mikið varðveislugildi. Á þetta t.d. við um herminjar en talsverður fjöldi slíkra er að finna í upplandi Kópavogsbæjar. Þessar minjar eru óðum að hverfa úr landslaginu en eru mikilvægur hluti sögu mikilla umbreytingartíma í íslensku þjóðfélaga. Æskilegt er að tekið sé tillit til þeirra áður en farið er í framkvæmdir s.s. skógrækt og mat lagt á varðveislugildi þeirra. Slíkar minjar geta einnig gefið t.d. fyrirhuguðum útivistarsvæðum aukið gildi og skemmtilegt yfirbragð.

Það má greina við lestur á endurskoðuðu aðalskipulagi Kópavogs vilja til að vernda og hlúa að þeim menningarminjum sem eru innan svæðisins. Minjastofnun fagnar þeim áherslum sem þar eru kynntar og óskar Kópavogsbæ til hamingju með vel unnið skipulag hvað menningarminjar varðar.

Virðingarfyllst,

Inga Sóley Kristjönudóttir
Verkefnastjóri

Afrit sent: Skipulagsstofnun skipulag@skipulag.is